COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

Nr. 2
2011

CONSIDERAȚII REFERITOARE LA IMPACTUL SECURITĂȚII ECONOMICE ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Costin HINȚA-DOROFTEI

CONCLUZII:

- ***Evoluția conceptului de securitate, complexitatea sa deosebită a determinat revizuirea modului de analizare a problematicii acestuia.***
- ***Cunoaşterea realităților economice care au reprezentat baza de plecare a tranziției în România în efortul de a elimina decalajul față de lumea liberă, este una dintre cheile de înțelegere a evenimentelor din istoria noastră recentă şi în mod sigur şi pentru înțelegerea evoluțiilor din viitorul – sperăm – a cât mai puțini ani.***
- ***Schimbarea mecanismului economic de tip comunist şi edificarea tipului de economie performantă de tip capitalist a rezultat în realizarea unui nou mediu economic în țara noastră în care apreciem că s-a produs poate într-o mai mică măsură revoluția tehnologică dorită – şi peste care România a sărit în trecut, dar care prin activitatea agenților economici liberi au implementat în mod cert în întreaga economie națională semințele roditoare ale progresului garantat de profesarea managementului modern.***

„Până de curând, „securitatea” – de obicei înțeleasă ca „securitate națională” – a însemnat menținerea unor cheltuieli militare ridicate, ca măsură preventivă considerată justificată în trecut, când asemenea agresiuni erau considerate unicele amenințări reale la adresa supraviețuirii naționale. Astăzi însă, când în atmosferă se eliberează substanțe otrăvitoare ca urmare a unor accidente nucleare şi chimice, ce răspândesc moartea şi boala pe suprafețe extinse ale globului (de exemplu dezastrele de la Cernobîl în URSS şi Bhopal în India), şi când pericolele unor epidemii (de exemplu SIDA) şi catastrofe ce afectează mediul înconjurător natural (ca de exemplu „efectul de seră”) pot pune în pericol întregul areal natural specific vieții umane pe Terra, perspectiva unei viziuni înguste şi restrictive a conceptului de securitate pare complet anacronică şi nerealistă”[1].

Prăbuşirea Uniunii Sovietice a impus ca o necesitate stringentă abandonarea modalității tradiționale de analiză a conceptului de securitate de tip realist bazat pe studii politico-militare. „*Esența problemei a fost aceea că la vremea declinului ei rapid şi imploziei ulterioare, Uniunea Sovietică poseda cel puțin a doua forță militară care existase în lume. Securitatea Uniunii Sovietice a fost compromisă în mod fatal de către slăbiciunile fundamentelor ei socio-economice şi ale politicii instituționale şi nu de către un deficit de forță militară. Implicațiile acestui fapt au fost acelea că*

ierarhia problemelor din agenda tradițională de securitate susținută de noțiunile de politică „de nivel înalt” şi „de nivel coborât” a ignorat, sau cel puțin a simplificat interacțiunile foarte complexe între chestiunile socio-economice interne şi securitatea statului”[2].

Momentul abandonării definitive a modului de analiză a conceptului realist de securitate concentrat aproape exclusiv pe chestiuni militare l-a reprezentat pierderea controlului asupra procesului de reformă de către Gorbaciov. „*În mod clar, mulți teoreticieni şi practicieni ai politicii, toți foarte influenți, erau conştienți de crizele interne din Uniunea Sovietică. Cu toate acestea, cei care critică noțiunea tradițională de securitate susțin că aceste crize nu au primit atenția meritată datorită abordării înguste a agendei de securitate. Paradigma (neo)realistă găsea dificilă includerea chestiunilor socio-economice interne pe agenda sa. Argumentul este că acest fapt contribuia la, şi de asemenea susținea logica politicii „de nivel” şi „de nivel coborât”. Chestiunile de securitate erau considerate de importanță primară, iar aspectele politico-militare, sau politica „de nivel înalt” erau sinonime cu securitatea. În acest fel, forțele complexe care acționau în cadrul Uniunii Sovietice şi care au condus în cele din urmă la prăbuşirea ei, nu erau incluse pe agenda securității. În consecință, mulți teoreticieni şi practicieni au fost descumpăniți de sfârşitul brusc al războiului rece şi de prăbuşirea Uniunii Sovietice*”[3].

Noua modalitate de analiză a conceptului de securitate a fost oferită de către aşa-numită „Şcoală de la Copenhaga” care în scurt timp a devenit numele comun pentru întreaga analiză a conceptului de securitate şi al elementelor cărora trebuie să li se asigure securitatea. Toată această literatură a fost generată de anumiți analişti asociați Centrului de la Copenhaga pentru cercetare în domeniul păcii şi conflictelor. În mod clar, cei mai influenți analişti au fost Barry Buzan şi Ole Waever. Activitatea lor inovatoare a contribuit major, şi în unele cazuri a reorientat dezbaterea asupra naturii studiilor de securitate.

Şcoala de la Copenhaga a considerat studiile de securitate *„ca fiind problematice dacă sunt construite îngust, în jurul dimensiunii militare a securității şi excluzând alte dimensiuni*”[4].

Prin publicarea lucrării „*People, States and Fear*” („Popoarele, Statele şi Teama”), Barry Buzan a oferit suportul teoretic necesar de analiză a conceptului de securitate prin includerea altor tipuri de securitate alături de cea militară.

„Prima analiză cuprinzătoare care a lansat ideea diferitelor sensuri ale securității, şi care a contribuit la includerea acestei perspective pe agenda academică, a fost făcută în cartea lui Barry Buzan „Popoare, State şi Teamă” publicată în 1983. Datorită apariției ei în timpul primei administrații Reagan şi la mijlocul a ceea ce unii numeau un „al doilea Război Rece”, cartea a avut un impact real. Iar publicarea ediției a doua în 1991 a avut un impact şi mai mare”[5]. „*Buzan prezintă sistemul internațional, statele şi indivizii ca obiecte de referință, iar peisajul militar, politic, economic, societal şi de mediu ca surse de amenințare potențiale la adresa acelor obiecte de referință. Acesta este un punct de plecare pentru a desluşi complexitățile înțelegerii clare a „problemei” securității. Poate că cea mai dezbătută dintre aceste dileme priveşte măsura în care este util să privilegiem oricare dintre obiectele de referință ale securității. Dezbaterea cea mai puternică s-a concentrat asupra pretențiilor rivale ale statelor şi indivizilor asupra poziției de referenți primari ai securității. Această dilemă a fost enunțată cel mai clar de către Ken Booth atunci când a întrebat: „Testul cel mai simplu se referă la obiectul de referință principal: statele sau oamenii? Securitatea cui anume este pe primul plan?” Pentru Buzan, răspunsul, cel puțin în „Popoarele, Statele şi Teama” este acela că la nivelul conceptual elementul central al securității trebuie să fie statul*”[6]. Astfel, extrem de important, Barry Buzan consideră că „*doar la nivelul statului se formulează, în cea mai mare măsură, politici care să asigure securitatea*”[7]. Pentru că „*securitatea economică a unei societăți este însă mai mult decât securitatea economică a agenților săi economici sau a pieței. Chestiunea este legată de rolul statului în economie*”[8].

Barry Buzan examinând „*extrem de dificila idee a securității economice*”[9], subliniază că „*economia națională face parte într-un anumit sens din baza fizică a statului*”[10], iar „*amenințările economice sunt, fără îndoială, cele mai înşelătoare şi mai dificil de dominat, din cadrul securității naționale*”[11], „*de aceea, într-un sistem de piață, există un număr şi o varietate uriaşă de amenințări economice*”[12], astfel încât „*amenințările economice seamănă cu un atac la adresa statului*”[13]. Astfel, gândirea Şcolii de la Copenhaga „*a influențat politica majorității statelor membre ale organizațiilor de securitate. În 1991, la întâlnirea la nivel înalt de la Roma, NATO a decretat – în limbajul clasic al Şcolii de la Copenhaga – că securitatea are acum cinci dimensiuni: militară, societală, politică, economică şi de mediu.*

Autorul este locotenent-colonel şi activează în cadrul Statului Major General al Ministerului Apărării Naționale. De asemenea, deține şi calitatea de doctorand al Universității Naționale de Apărare „Carol I” în domeniul „Ştiințe militare” fiind interesat de interconexiunile existente între securitatea economică şi securitatea națională.

Şcoala de la Copenhaga nu a influenţat doar modul în care cercetătorii analizează conceptul de securitate; ea a avut impact şi asupra comunităţii care formulează politici”[14]. Organizaţia Tratatului Nord-Atlantic „*asigură forumul în care au loc consultări în orice probleme şi în care ţările membre iau decizii în probleme politice şi militare care le pot afecta securitatea. Organizaţia oferă structurile necesare pentru facilitarea consultărilor şi cooperării între ţările membre, în domenii politice, militare şi economice, precum şi ştiinţifice sau în afara sferei militare*”[15].

Potenţialul de putere a unei naţiuni „*se apreciază că derivă din mai multe surse ce trebuie analizate ca fiind un sistem unitar şi echilibrat. Aceste surse sunt: geografia, populaţia, economia, voinţa naţională, conducerea*”[16]. Unii analişti strategici argumentează că „*în secolul următor, de care ne despart doar puţine luni, competiţia economică va fi mult mai importantă pentru puterea naţională decât competiţia militară. Corespunzător acestei viziuni, ei subliniază că principalul accent trebuie pus pe fundamentul economic al securităţii naţionale*”[17]. În acest sens, alt autor consideră că „*potenţialitatea economică a unui stat se constituie în principalul indicator al puterii acestuia*”[18].

Puterea economică, înţeleasă în sensul capacităţii de valorificare a potenţialului economic de care dispune o ţară, la un moment dat, a permis statului român susţinerea procesului de reformă militară care are drept scop „*construirea unei armate moderne, de dimensiuni adecvate, flexibilă şi mobilă, cu o capacitate de luptă credibilă ca eficienţă, capabilă să descurajeze şi să facă faţă oricărei ameninţări militare externe*”[19]. Derularea procesului de transformare a Armatei României „*va avea ca rezultat crearea de capabilităţi militare caracterizate prin flexibilitate, viteză crescută de reacţie şi interoperabilitate*”[20].

Procesul de transformare a Armatei României este deosebit de complex, iar obţinerea succesului în domeniu depinde şi de asigurarea resurselor financiare, umane şi materiale necesare pentru susţinerea lui. „*Elementul principal care determină mărimea, performanţele şi eficienţa forţelor armate îl constituie finanţele*”[21]. Continuarea procesului de reformă a armatei „*depinde de resursele financiare ale ţării, de capacitatea instituţională a Ministerului Apărării Naţionale de a implementa politici, precum şi de corelaţia acestor politici cu măsurile de reformă economică şi capacitatea instituţională a altor ministere şi agenţii de a-şi îndeplini la timp funcţiile cu care au fost învestite. Având în vedere aceste cerinţe de ordin instituţional, cheltuielile militare anuale vor avea o pondere de 2,38 % în produsul intern brut*”[22], efort care depinde de asigurarea unei dezvoltări economice reale. O economie puternică, performantă şi competitivă, macro-stabilă, dinamică sub raportul ritmului de creştere şi adaptabilă funcţional „*reprezintă un pilon important al securităţii, asigurând condiţii pentru securitatea economică şi socială, interesul majorităţii populaţiei pentru susţinerea instituţiilor democratice şi baza necesară pentru promovarea iniţiativelor vizând prosperitatea şi securitatea naţiunii*”[23].

Efectele procesului tranziţiei sunt oglindite în principal în nivelul de creştere a competitivităţii economice, ca rezultat al eforturilor de stabilizare macroeconomică atât ale statului prin politicile de securitate economică derulate, dar şi rezultat indirect al activităţii mediului de afaceri privat. Îmbunătăţirea structurală a economiei româneşti este rezultatul mai înainte de toate a consacrării libertăţii sub forma posibilităţii de alegere a soluţiilor economice celor mai rentabile şi celor mai eficiente. Inepţiile economice de genul „pierderilor planificate” au devenit definitiv istorie. Conturarea elementelor de securitate ale noului sistem economic de tip capitalist, are la bază realizarea vechiului deziderat al restructurării şi retehnologizării economiei, realităţi demonstrate de un export promovat în condiţiile cele mai grele, care a performat datorită ameliorării nivelului calitativ al produselor, devenit un adevărat vârf de lance al competiţiei naţiunii noastre cu celelalte naţiuni.

Noua reproporţionare a factorului întreprind din economie a dus la aşezarea unităţii economice mici sau mijlocii în locul coloşilor industriali, creând posibilităţi de acces la resurse mai eficiente şi determinând echilibre economice de tip nou. Astfel, forţa democraţiei este dată şi de suma acţiunilor eficiente a tuturor agenţilor economici, care consacră ca axiomă pragmatică a securităţii economice, eficienţa.

Înţelegerea mecanismelor de funcţionare a economiei centralizate din anii comunismului şi a efectelor doctrinei economice ale acestuia reprezintă una dintre premisele necesare pentru aprecierea evoluţiilor în planul securităţii economice a întregii societăţi româneşti.

De asemenea - în opinia noastră - de un real folos îl reprezintă conştientizarea efectelor devastatoare pe care le poate avea manipularea şi aplicarea unor teorii nefundamentate ştiinţific în viaţa întregii comunităţi internaţionale şi, în particular, asupra destinelor unei naţiuni, în scopul contracarării cu fermitate şi în mod oportun a acestor falsuri bine camuflate sub un raţionament sau altul, servind de fapt interese străine de cele ale promovării securităţii economice şi protejării întregii construcţii sociale a democraţiei.

Înţelegerea în mod realist a cerinţelor necesare menţinerii controlului asupra economiei şi pentru depăşirea fiecărei conjuncturi mereu negative oferind, însă, de fiecare dată soluţia absolut necesară pentru progresul economic reprezintă o performanţă imensă a elitelor tehnocraţiei economice româneşti, al cărui rol poate că va fi mai bine reliefat în viitor.

Printr-o colaborare eficientă cu marile instituţii economice internaţionale, tehnocraţia românească a deschis poarta economiei globale şi pentru economia naţională,

permițând realizarea scopului strategic de esență al întregului proces de tranziție - modernizarea națiunii române.

Revoluția managerială din România reprezintă elementul de certitudine al realizării în viitor a unui climat de eficiență economică, în măsură să garanteze eliminarea decalajelor față de economiile țărilor vest-europene. De asemenea, consolidarea și perfecționarea activității instituțiilor de piață, pe baza principiului liberei concurențe și al solidarității sociale este un obiectiv prioritar. Ea reprezintă *„baza unei dezvoltări economice sănătoase, capabilă să asigure integrarea efectivă a României în Uniunea Europeană, încadrarea în exigențelor globalizării, accesul normal la resurse și pe piețele internaționale, rezistența la fluctuațiile economice majore*”[24].

---

[1] Teodor FRUNZETI, **Geostrategie**, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2009, p. 55.
[2] Stuart CROFT și colectivul, **Studii de securitate,** Editura Cavallioti, București, 2005, p. 11.
[3] Ibidem, p. 12.
[4] Ibidem, p. 7.
[5] Ibidem, p. 14.
[6] *Ibidem*, p. 15.
[7] *Ibidem*, p. 16.
[8] Ionel Nicu SAVA, **Studii de securitate,** Editura Centrului Român de Studii Regionale, București, 2005, p. 233.
[9] Barry BUZAN, **Popoarele, Statele și Teama,** Editura Cartier, București, p. 236.
[10] *Ibidem*, p.133.
[11] *Ibidem*, p. 131.
[12] Idem.
[13] Barry BUZAN, *op. cit.,* p. 138.
[14] Stuart CROFT și colectivul, *op. cit.,* p. 7.
[15] **Manualul NATO** – Office of Information and Press, NATO – 1100 Brussels – Belgium, p. 31.
[16] Teodor FRUNZETI, *op. cit.,* p. 43.
[17] *Ibidem*, p. 43.
[18] Gheorghe CREȚU, **Riscuri la adresa securității naționale,** Editura Sylvi, București, 2006, p. 145.
[19] Ministerul Apărării Naționale, **Cartea Albă a Guvernului - Armata României 2010: Reformă și integrare euroatlantică,** Editura Militară, București, 2000, p. 34.
[20] Ministerul Apărării, **Strategia de transformare a Armatei României,** București, 2007, p. 38.
[21] Ministerul Apărării Naționale, **Cartea Albă a Guvernului - Armata României 2010: Reformă și integrare euroatlantică,** Editura Militară, București, 2000, p. 100.
[22] Constantin ANGHELACHE, **România 2006, Starea economică înaintea aderării,** Editura Economică, București, 2006, p. 676.
[23] Parlamentul României, **Strategia de securitate națională a României,** București, 2006, p. 27.
[24] Ibidem, p. 26.

PROPUNERI:

- ✓ ***Contracararea cu fermitate a inițiativelor care pot avea ca rezultat susținerea unor interese străine în defavoarea celor naționale.***
- ✓ ***Consolidarea și perfecționarea activității instituțiilor de piață pe bazele principiului liberei concurențe și al solidarității sociale.***
- ✓ ***Promovarea eficienței ca măsură pragmatică în activitățile economiei naționale, dar și în procesul de retehnologizare și modernizare.***

***COLOCVIU STRATEGIC* este o publicație a Centrului de Studii Strategice de Apărare și Securitate ce include rezumate ale temelor de cercetare științifică, conferințelor, simpozioanelor, seminariilor, meselor rotunde, opinii și puncte de vedere ale unor personalități de marcă din armată și societate, din țară și străinătate, implicate în cercetarea științifică din domeniul securității.**

Publicație realizată cu sprijinul Editurii și Tipografiei Universității Naționale de Apărare „Carol I”
Tehnoredactare computerizată: Mirela ATANASIU
Supliment al revistei *IMPACT STRATEGIC*
ISSN: 1582-6511; B: 0162/640/2011

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate
Șos. Panduri, nr. 68-72, Sector 5, București
Telefon: 021.319.56.04, Fax 021.319.55.93
e-mail: cssas@unap.ro
http//:cssas.unap.ro